

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 311/2017 rd

Svar på skriftligt spørgsmål

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 311/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Paavo Arhinmäki/vänst.:

Enligt flera bedömningar är den humanitära situationen i Jemen minst lika katastrofal som i Syrien. Hur omänsklig och fruktansvärd ska situationen vara för att försvarsminister Niinistö och statsrådet inte längre ska bevilja tillstånd att exportera försvarsmateriel till länder som för krig i Jemen? Utrikesministeriet har gett en negativ utrikes- och säkerhetspolitisk bedömning av tillståndet till bolaget Robonic att exportera försvarsmateriel till Förenade Arabemiraten. Vems sakkännedom stödjer sig försvarsminister Niinistö och statsrådet på i sina utrikes- och säkerhetspolitiska bedömningar om utrikesministeriet inte är ett tillräckligt sakkunnigt organ, och anser försvarsminister Niinistö och statsrådet att de genom sin verksamhet ökar flyktingströmarna och den islamistiska radikaleringen när de beviljar tillstånd att exportera försvarsmateriel till länder som deltar i inbördeskriget som har lett till en humanitär katastrof?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

När det gäller exporten av försvarsmateriel följer Finland internationella konventioner och uttågelse samt den nationella lagstiftningen. Viktiga normer är lagen om export av försvarsmateriel (282/2012) och statsrådets förordning om allmänna förutsättningar för tillståndsprövning för export av försvarsmateriel (311/2013).

Lagen utgår från att tillstånd beviljas om det är förenligt med Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska riktlinjer och inte äventyrar Finlands säkerhet. I tillståndsprövningen beaktas EU:s gemensamma ståndpunkt om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel (2008/944/Gusp) och vapenhandelsfördraget (Arms Trade Treaty, ATT), som trädde i kraft den 24 december 2014. Om FN:s säkerhetsråd eller Europeiska unionen meddelar förbud att exportera vapen eller inför andra sanktioner, utgör det ett absolut hinder för export.

En förutsättning för tillståndet är en tillförlitlig redogörelse över slutanvändaren och slutanvändningen av varorna. Tillståndsärendena bereds av en tväradministrativ arbetsgrupp för exportärenden, som har tillsatts av försvarsministeriet. Inom gruppen ansvarar utrikesministeriet för utrikes- och säkerhetspolitiska bedömningar. Utrikes- och säkerhetspolitiska bedömningar görs av utrikesministeriets arbetsgrupp för exportkontroll, och vid bedömningar anlitas det

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 311/2017 rd

finska beskickningsnätverket i utlandet. Vid meningsskiljaktigheter fattar statsrådet beslut om exporttillstånd.

Tillståndsprövningen bygger på en noggrann helhetsprövning i varje enskilt fall. I enlighet med Europeiska unionens gemensamma ståndpunkt utvärderas såväl den interna situationen och den nationella säkerheten som den regionala freden, säkerheten och stabiliteten i det aktuella bestämmelselandet innan tillstånd beviljas. Dessutom görs en bedömning av hur bestämmelselandet har förbundit sig att följa internationella utfästelser och internationell rätt. Dessutom görs en bedömning av en potentiell önskad risk för återexport.

I enlighet med den nationella lagstiftningen och EU:s gemensamma ståndpunkt ska människorättssituationen i det aktuella bestämmelselandet beaktas vid tillståndsprövningen. Detta har också skett och negativa beslut har fattats utifrån människorättssituationen i bestämmelseländerna. Så här ska vi agera även framöver.

I statsrådets helhetsprövning beaktas ekonomiska faktorer och försörjningsberedskap, men de får inte ges företräde framför EU:s gemensamma kriterier. Största delen av EU-länderna tillämpar motsvarande prövning i varje enskilt fall. Egentliga tillståndsbeslut fattas på nationell nivå, men EU-länderna konsulterar aktivt varandra och ska beakta varandras beslut.

Finland har samarbetat med Förenade Arabemiraten sedan 1990-talet. Samarbetet har varit långsiktigt och övergripande. Det har i stor utsträckning handlat om att stärka de bilaterala relationerna särskilt i handels-, ekonomi- och utbildningsfrågor.

Arabemiraten är ett viktigt samarbetsland för finska företag, och inom högteknologi har Finland mycket att erbjuda inom energieffektivitet, avfalls- och vattenhantering och intelligenta, digitala tjänster. Den finska försvarsmaterielindustrins utbud av toppprodukter är en del av denna övergripande utveckling av Arabemiraten, som bygger på landets framtidsstrategier. Detta kan inte separeras från Finlands övriga exportansträngningar i regionen.

När exporttillstånd beviljas, ska hänsyn också tas till det mottagande landets legitima rätt att utveckla sitt försvar. Utvecklingsprogrammen är flera årtionden långa projekt och därför ska exporttillstånd beviljas på ett konsekvent sätt. Riktlinjerna för beviljande av tillstånd kan inte tillämpas på olika sätt utan vägande motivering. Att komma in på marknaden i Mellanöstern har krävt betydande exportfrämjande åtgärder, och nu har detta arbete börjat ge resultat. Finlands anseende som pålitlig leverantör av högklassiga produkter är känt.

På grund av konflikten i Jemen har förhållningsättet till exportavsikterna i Mellanöstern blivit mer återhållsamt den senaste tiden. Situationen och dess utveckling analyseras kontinuerligt och noggrant. Saudiarabien och den Saudiledda koalitionen opererar i Jemen mot den beväpnade rebellgruppen Huthi-Saleh på begäran av landets lagliga regering. Båda parterna har gjort anfall mot civilbefolkningen, som måste fördömas och strider mot internationell humanitär rätt.

Situationen i Jemen följs upp av en sanktionskommitté som har tillsatts av FN:s säkerhetsråd. Kommittén rapporterar årligen om situationen. Den har sammanställt två tämligen omfattande

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 311/2017 rd

och grundliga rapporter om situationen 2015 respektive 2016. I rapporterna konstaterar kommittén att både den Saudiledda koalitionen och rebellgruppen har brutit mot de mänskliga rättigheterna. Kommittén har däremot inte meddelat några förbud till export till Arabemiraten, Jemen och den Saudiledda koalitionen. EU har inte heller meddelat sådana förbud.

Statsrådet godkände den 10 juli 2017 enhälligt exporttillståndet som omfattar uppskjutningsramper för drönarsystem. Dessa system används för spaning, territorialövervakning, sjö- och gränsbevakning samt dokumentation av naturkatastrofer och framställning av lägesbilder. Drönarna är inte utrustade med vapen. Det finns inga grunder att anta att de används för att kränka de mänskliga rättigheterna. Sanktionskommitténs rapporter hänvisar inte heller på något sätt till att drönare har använts i anfallen.

EU:s medlemsstater exporterar fortfarande betydande volymer försvarsmateriel till länder runt Persiska viken. I europeisk jämförelse är Finlands policy en av de strängaste. De nordeuropeiska länderna utgör en viktig referensram för Finland vid prövningen av exporttillstånd. I år fortsatte bland annat Tyskland och Sverige att bevilja tillstånd till export till länder runt Persiska viken.

År 2016 beviljade Finland tre permanenta tillstånd till export till Arabemiraten. Finland beviljade åtta tillfälliga exporttillstånd för demonstrations- och testanvändning. I år har Finland beviljat fem permanenta exporttillstånd. År 2016 beviljades inga tillstånd till export till Saudiarabien och i år beviljades två sådana exporttillstånden.

År 2016 exporterade Tyskland försvarsmateriel till Arabemiraten till ett belopp av 334 miljoner euro och till Saudiarabien till ett belopp av 530 miljoner euro, inbegripet materiel som hör till produktkategorin av drönarsystem. Fram till slutet av april 2017 hade Tyskland beviljat 33 tillstånd till export till Arabemiraten och 16 tillstånd till export till Saudiarabien, inbegripet materiel som hör till produktkategorin av drönare.

År 2016 beviljade Sverige tillstånd till export till Arabemiraten som omfattar materiel i elva produktkategorier, bland annat vapen, bomber, torpeder, raketer, missiler och sprängämnen, flygplan och drönare, motorer och deras utrustningar samt reservdelar, eldlednings- och spaningsverktyg, programvaror och produktionsteknologi. Sverige beviljade tillstånd till export till Saudiarabien som omfattar materiel i sex produktkategorier, inbegripet produktkategorin av drönarsystem.

Förenade Arabemiraten har inte meddelats några internationella förbud mot vapenexport. Dessutom har beslutet om exporttillstånd fattats i enlighet med den nationella lagstiftningen och Finlands internationella utfästelser.

Helsingfors den 31 juli 2017

Jussi Niinistö
Försvarsminister